

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเชิงประเมินโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) วิจัยเชิงประเมินโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก ประเมินด้านปฏิบัติการ ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง และด้านผลลัพธ์ 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพโรงเรียนตาดีกาด้วยวิธีการ DEA และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประชากร และตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ประเมินในระหว่างดำเนินโครงการ ซึ่งประเมินด้านปฏิบัติการและประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรม โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้เข้าฝึกอบรมโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 476 คน

ระยะที่ 2 ประเมินหลังจากโครงการสิ้นสุดไปแล้ว ซึ่งประเมินด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงหลังการอบรม ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ประเมินประสิทธิภาพโรงเรียนตาดีกา และศึกษาแนวทางในการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มผู้เข้าฝึกอบรมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 126 คน มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยในครั้งนี้คือ ผู้บริหารโรงเรียนตาดีกาจำนวน 25 คน และเพื่อนครูจำนวน 25 คน และโรงเรียนที่มีผู้ผ่านการอบรมจากโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในสามจังหวัดชายแดนใต้ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป จำนวน 25 แห่ง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลวิจัยเชิงประเมินโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก ในด้านปฏิบัติการ ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง และด้านผลลัพธ์ พบว่า ด้านปฏิบัติการมีผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรม มีคะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมมากกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีคะแนนพัฒนาการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 34.29 ด้านการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงหลังการอบรม มีผลการประเมิน

ทักษะการปฏิบัติหลังการอบรมของผู้เข้าอบรม ภาพรวมมีทักษะการปฏิบัติหลังการอบรมอยู่ในระดับ การปฏิบัติเป็นบ่อยครั้ง ส่วนผลการประเมินทัศนคติต่อวิชาชีพครูของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ภาพรวมมี ทัศนคติต่อวิชาชีพครูหลังการอบรมอยู่ในระดับดีมาก และด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังอบรมภาพรวมมี ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. ผลประเมินประสิทธิภาพโรงเรียนตาดีกาโดยวิธีการ DEA พบว่า เมื่อพิจารณา จากปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิต ด้วยวิธีการ DEA ด้วยตัวแบบ CCR มีโรงเรียนตาดีกา 24 แห่ง จากทั้งหมด 25 แห่ง ที่มีคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 100 และเมื่อประเมินด้วยตัวแบบ BCC มีโรงเรียน 24 แห่ง ที่มีคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 100 โดยมีตาดีกาลำดับที่ 16 ที่มีการดำเนินการ ได้สูงกว่าค่าเหมาะสม (irs) นั่นคือ ตาดีกาลำดับที่ 16 มีค่าปัจจัยนำเข้าสูงกว่าเมื่อเทียบกับโรงเรียนอื่น แสดงให้เห็นว่า นั้นแสดงว่าโรงเรียนตาดีกาดังกล่าวอาจต้องปรับค่าปัจจัยนำเข้าเพื่อให้โรงเรียนมี ประสิทธิภาพ

3. แนวทางในการประเมินศักยภาพครูสอนตาดีกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ พบว่า 1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีหลักสูตร หรือโครงการอบรมเพื่อพัฒนา ศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนตาดีกา เนื่องจากผู้บริหารยังขาดวิสัยทัศน์ และขาด ความรู้ความสามารถด้านวิชาการ เพื่อรับการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา วิเคราะห์และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงานในสถานศึกษาอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพตาดีกาให้มากขึ้น รวมทั้ง การสร้างความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนตาดีกากับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้มีส่วนร่วม ร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและชุมชนในท้องถิ่น 2) การพัฒนาครู เปิดโอกาสให้ครูตาดีกาได้รับการ พัฒนาอย่างทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยเฉพาะครูตาดีกาที่ยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรม เนื่องจากการ พัฒนาครูโดยวิธีการฝึกอบรมเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ครูได้เรียนรู้ เข้าใจหลักการวิธีการ ปฏิบัติการสอนที่ถูกต้อง ได้มีส่วนในการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อนำไปพัฒนาตนเองและผู้เรียนได้ อย่างเหมาะสม สำหรับครูตาดีกาที่ได้รับการฝึกอบรมแล้ว ควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องและ พัฒนาศักยภาพในระดับที่ดียิ่งขึ้น 3) การจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาศักยภาพครูสอนตาดีกา ควรมีการนิเทศติดตามการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยเพิ่มพูนทักษะและเทคนิคการสอนที่เหมาะสม ช่วยให้ผู้ครูเห็นคุณค่าและศักยภาพแห่งตน อีกทั้งช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่น และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ครู

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเชิงประเมินโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในโรงเรียนสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริกในด้านปฏิกริยา ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป และด้านผลลัพธ์ ผลการประเมินปฏิกริยาของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาพรวมมีความพึงพอใจ

อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในด้านสถานที่ อาหาร สื่อ อุปกรณ์ เจ้าหน้าที่โครงการ และบรรยากาศการฝึกอบรม โดยประเด็นที่ผู้อบรมพึงพอใจมากที่สุดคือ บรรยากาศในการอบรมและภาพรวมของการอบรม ส่วนด้านวิทยากร ประเด็นที่ผู้อบรมพึงพอใจมากที่สุดคือ ความเหมาะสมของสื่ออุปกรณ์ระยะเวลาและจำนวนวิทยากร รองลงมาคือวิทยากรเทคนิคการถ่ายทอดความรู้และการจัดกิจกรรม และวิทยากรความชำนาญและรอบรู้ในเนื้อหา และด้านเนื้อหา ประเด็นที่ผู้อบรมพึงพอใจมากที่สุดคือ เนื้อหาเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการอบรม รองลงมาคือเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับหัวข้อที่กำหนด และเนื้อหาความเหมาะสมกับระดับผู้เข้ารับการอบรม ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้เข้าฝึกอบรมมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาน้อยสุด อาจเป็นเพราะว่าเนื้อหาที่ใช้ในการอบรมเป็นเนื้อหาเดิม ๆ ทำให้ผู้เข้าอบรมรู้สึกเบื่อหน่ายควรมีการพิจารณาปรับปรุงเนื้อหาเพื่อให้ผู้เข้าอบรมสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชญญากัด วงศ์บาและกิงกาญจน์ จงใจหาญ (2555) ที่พบว่า การประเมินปฏิบัติการของผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ระดับความคิดเห็นของความพึงพอใจต่อหลักสูตรการฝึกอบรม วิทยากรมีการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้ผู้อบรมเข้าใจทำให้ผู้เข้าอบรมมีความสนใจในการฝึกอบรม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

1.2 ผลประเมินการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ระหว่างคะแนนก่อนและหลังการอบรม พบว่า คะแนนหลังการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และผลคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้รับมีคะแนนพัฒนาการหลังการอบรมสูงกว่าก่อนอบรม จากคะแนนพัฒนาการแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าฝึกอบรมทุกคนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นมากหรือน้อยแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจในการเรียน และความถนัดของผู้เข้าฝึกอบรมแต่ละคนในเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนมากขึ้น ทำให้คะแนนพัฒนาการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 34.29 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์พัฒนาการระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของฐานิตา ลิ้มวงศ์และคณะ (2557) ที่กล่าวว่า ผลคะแนนจากการทดสอบจะเห็นได้ว่าโครงการอบรมมีส่วนช่วยให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้เพิ่มเติมหลังการอบรมเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังผ่านเกณฑ์การประเมินที่วางไว้ ซึ่งความสำเร็จของโครงการอาจมาจากการจัดโครงการที่ผสมผสานกันระหว่างการบรรยายและการลงมือปฏิบัติเพื่อทำให้ผู้เข้าอบรมได้บูรณาการความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง

1.3 ผลการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม

ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติหลังการอบรมของผู้เข้าอบรมในภาพรวมมีทักษะการปฏิบัติหลังการอบรมอยู่ในระดับดี จะเห็นได้ว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสอน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ และผลการประเมินเจตคติต่อวิชาชีพครูของผู้เข้าอบรมพบว่า ในภาพรวมเจตคติต่อวิชาชีพครูหลังการอบรมอยู่ในระดับดี จะเห็นได้ว่าผู้เข้ารับ

การฝึกอบรมส่วนใหญ่สมัครใจที่จะเป็นครูสอนตาติกา ซึ่งเป็นอาชีพที่มีอุดมการณ์และจุดมุ่งหมายชัดเจน นอกจากนี้ให้ความรู้แก่นักเรียนแล้วครูตาติกายังเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้อยู่ในแนวทางของศาสนานับถือในความเสียสละและอดทนของครูตาติกาที่มีต่อสังคม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าผู้เข้าอบรมมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเนื่องจากความชอบในการสอนและมีความสมัครใจที่จะสอนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชัยญญาภัก วงศ์บาและกิงกาญจน์ จงใจหาญ (2554) ประเมินผลการฝึกอบรมตามโครงการ CHAMPION โดยประยุกต์ใช้แนวทางการประเมินของเคิร์ก แพทริคพบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ ทักษะและทัศนคติเป็นผลมาจากการฝึกอบรมและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วีรวัชร ไชยาศรี (2557) ประเมินผลโครงการอุปสมบทหมู่ภาคฤดูร้อน 100,000 รูปพบว่าผู้อบรมมีเจตคติที่ดีต่อการอบรม มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติธรรม

1.4 ผลการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังอบรมที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน ครู และนักเรียน พบว่า ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่เห็นว่าโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาติกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนใต้ส่งผลให้โรงเรียนตาติกาที่มีผลสัมฤทธิ์ระดับชาติ (I - NET) สูงขึ้น รองลงมาคือโรงเรียนตาติกาได้ครูที่มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน และบุคลากรในโรงเรียนตาติกาจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นตามลำดับ ส่วนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับครูภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนใหญ่เห็นว่าโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาติกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนใต้ส่งผลให้ครูมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู รองลงมาคือครูสามารถสร้างสื่อการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนสนใจและเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น และครูมีความรู้ด้านแผนการสอน เขียนแผนการสอนได้ตามลำดับ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนใหญ่เห็นว่าโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาติกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนใต้ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือได้ถูกต้อง รองลงมาคือผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานและมีความสุขกับการเรียน และผู้เรียนมีความกระตือรือร้น สนใจในการเรียนมากขึ้นตามลำดับ จากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน ครู และนักเรียนสืบเนื่องมาจากผลที่ได้จากโครงการที่ผู้เข้าอบรมได้รับและได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในโรงเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุทธิสา น้อมรักษา (2554) ประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารกิจการยุติธรรม มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ของสถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรมพบว่า ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับองค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การประเมินประสิทธิภาพโรงเรียนตาติกาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยวิธีการ DEA เมื่อพิจารณาจากปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิต พบว่า การวิเคราะห์ด้วยตัวแบบ CCR มีโรงเรียนตาติกา 24 แห่ง จากทั้งหมด 25 แห่ง ที่มีคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 100 และเมื่อวิเคราะห์ด้วยตัวแบบ BCC มีโรงเรียน 24 แห่ง ที่มีคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 100 โดยมีตาติกา

อียะห์ ที่มีการดำเนินการได้สูงกว่าค่าเหมาะสมที่สุด จากการพิจารณาปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิตมีความคล้ายคลึงกับโรงเรียนอื่น แต่ตาดิกายุมอียะห์มีจำนวนครูต่อนักเรียนเฉลี่ยมีค่าสูงกว่าเมื่อเทียบกับจำนวนครูต่อนักเรียนเฉลี่ยกับโรงเรียนอื่น ควรปรับปรุงปัจจัยนำเข้าจำนวนครูต่อนักเรียนเฉลี่ยและจำนวนครั้งในการอบรมเฉลี่ย จากผลการวิเคราะห์นี้สามารถทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพได้ หากมีการปรับลดค่าของปัจจัยนำเข้า หรือเพิ่มปัจจัยผลผลิตให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเพื่อให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอัครเดช เกตุฉ่า (2553) ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธี DEA และศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการปรับเพิ่มผลผลิตและการปรับแก้กระบวนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิตที่มีอิทธิพลต่อคะแนนประสิทธิภาพสูงสุดของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา คือคุณภาพของหลักสูตรและคุณภาพของสื่อการสอน สำหรับของโรงเรียนระดับประถมศึกษาคือ คุณภาพของสื่อการสอนและผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ ทั้งนี้การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาประสิทธิภาพของโรงเรียนตาดิกา ซึ่งทำให้ผลที่ออกมาอาจจะมีแตกต่างกับการโรงเรียนในสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียนตาดิกาด้วยวิธีการ DEA สามารถให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพ โดยการปรับแก้ปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิตให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ผลจากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของโรงเรียนตาดิกาในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาประสิทธิภาพเชิงสัมพัทธ์ โดยเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนตาดิกาด้วยกัน แต่การที่พบว่าโรงเรียนตาดิกาขาดประสิทธิภาพไม่ได้หมายความว่าโรงเรียนตาดิกาแห่งนั้นไม่มีคุณภาพ แต่เนื่องจากผลการวิเคราะห์เป็นการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับโรงเรียนตาดิกาอื่น ๆ ที่มีการดำเนินงานคล้ายคลึงกัน การที่โรงเรียนตาดิกาขาดประสิทธิภาพแสดงถึงโรงเรียนดังกล่าวสามารถเพิ่มประสิทธิภาพโดยการลดการใช้ปัจจัยนำเข้า แต่ยังคงคุณภาพของผลผลิตให้คงที่ ซึ่งในการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานดังกล่าวจะช่วยทำให้ทราบถึงแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพให้สูงขึ้น

3. แนวทางการเสริมศักยภาพโรงเรียนตาดิกาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ควร มีหลักสูตรหรือโครงการอบรมเพื่อพัฒนา ศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนตาดิกา เนื่องจากผู้บริหารยังขาดวิสัยทัศน์ และขาดความรู้ความสามารถด้านวิชาการ เพื่อรับการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา วิเคราะห์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงานในสถานศึกษาอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพตาดิกาให้มากขึ้น รวมทั้งการจัดระบบการเรียนการสอน จัดหาสื่อ อุปกรณ์ รวมทั้งการจัดแหล่งการเรียนรู้ มีการสร้างความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนตาดิกากับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและชุมชนในท้องถิ่น เข้ามาร่วมพัฒนาและการจัดการศึกษาของโรงเรียนทั้งการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2559) ที่ได้กล่าวถึงแนว

ทางการจัดการศึกษาไทยบนฐานศักยภาพและความถนัดของผู้เรียน พัฒนาโรงเรียนตาดีกาสู่โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ สร้างความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนตาดีกากับ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น และส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ในโรงเรียนตาดีกาทุกแห่ง พัฒนารูปแบบการสอนให้เหมาะกับผู้เรียนแต่ละระดับ สำหรับแนวทางการในเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย เสนอแนะให้มีจัดการอบรมพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนตาดีกาเพื่อพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงานในสถานศึกษาอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพตาดีกาให้มากขึ้น

2. การพัฒนาครูตาดีกา ให้ได้รับการฝึกอบรมเพื่อเสริมศักยภาพของครูสอนตาดีกาอย่างทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยเฉพาะครูตาดีกาที่ยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรม เนื่องจากการพัฒนาครูโดยวิธีการฝึกอบรมเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ครูได้เรียนรู้ เข้าใจหลักการวิธีการปฏิบัติการสอนที่ถูกต้อง ได้มีส่วนในการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อนำไปพัฒนาตนเองและพัฒนารูปแบบการสอนให้เหมาะกับผู้เรียนแต่ละระดับเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูสอนตาดีกา โดยการเปิดโอกาสให้ครูตาดีกาที่ยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรม เนื่องจากการพัฒนาครูโดยวิธีการฝึกอบรมเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ครูได้เรียนรู้ เข้าใจหลักการวิธีการปฏิบัติการสอนที่ถูกต้อง ได้มีส่วนในการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อนำไปพัฒนาตนเองและผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม สำหรับครูตาดีกาที่ได้รับการฝึกอบรมแล้ว ควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องและพัฒนาศักยภาพในระดับที่ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอัครเดช เกตุฉ่ำ (2553) พบว่าต้องสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนมีความก้าวหน้าในสายวิชาชีพของตนเองและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เช่น จัดทำแผนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบ เช่น การพัฒนาศักยภาพของครูโดยเฉพาะทักษะการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยในชั้นเรียน

3. การจัดการเรียนการสอน ควรมีการปรับปรุงด้านเทคนิคการสอนให้ครูมีวิธีการสอนที่หลากหลาย นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีการพูดคุยตอบคำถามกับนักเรียน และเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติมากขึ้น อีกทั้งเสนอแนะให้มีการนิเทศ ติดตามการสอนเพื่อช่วยเพิ่มพูนทักษะและเทคนิคการสอนที่เหมาะสม ช่วยให้ครูเห็นคุณค่าและศักยภาพแห่งตน อีกทั้งช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่น และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูสอดคล้องกับงานวิจัยของไพรัตน์ อธิกพันธ์ุ (2548) และ ยุทธพงษ์ พงศกรนภดล (2548) พบว่า การใช้สื่อการสอนช่วยทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและสร้างรูปธรรมขึ้นในใจได้ดีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้สื่อการสอนที่ดีจะช่วยเพิ่มความสนใจของผู้เรียน เพราะผู้เรียนสามารถใช้ประสาทสัมผัสมากขึ้นแทนการฟังหรือดูเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้และช่วยให้ผู้สามารถจดจำเนื้อหาได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการประเมินนำไปปรับปรุงโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาติกาในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในโอกาสต่อไป

1.1 เป็นข้อมูลให้กับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนตาติกาเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของครูและนักเรียน

1.2 ผลจากการประเมินประสิทธิภาพโรงเรียนตาติกาพบว่า มีโรงเรียนที่ขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้ควรปรับลดปัจจัยนำเข้าจำนวนครูต่อนักเรียนจำนวนครั้งในการอบรมเฉลี่ยและจำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อห้อง ดังนั้นทางผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับลดการใช้จ่ายนำเข้าดังกล่าวที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียนตาติกา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการประเมินโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการโครงการต่อไป

2.2 การประเมินประสิทธิภาพโรงเรียนตาติกามีลักษณะที่แตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป มีทั้งโรงเรียนที่เป็นขนาดเล็ก ปานกลางและขนาดใหญ่ ดังนั้นในการศึกษาประสิทธิภาพให้มีความเหมาะสมควรศึกษาตามกลุ่มขนาดของโรงเรียน

2.3 การวิจัยในครั้งต่อไปควรใช้การวิเคราะห์ด้วยตัวแบบ CCR และ BCC ควรศึกษาในประเด็นของการนำวิธีการ DEA ในตัวแบบอื่น ๆ เช่น ตัวแบบ RCCR มาทำการจัดกลุ่มหรือหาขั้นตอนวิธีการเลือกปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิตที่ส่งผลกระทบต่อคะแนนประสิทธิภาพ

2.4 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับตัวแปรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนตาติกา ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิตที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนตาติกา การทำวิจัยในครั้งต่อไปควรใช้ตัวแปรในการวิจัยที่ครอบคลุมและบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของโรงเรียนตาติกาให้มากยิ่งขึ้น